

ОСОБИСТІСТТНІ ВИМІРИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ: МАРІЯ БОЙКО

Стахурська Анастасія

(Україна, Ніжинський державний університет

ім. М.Гоголя)

Проблема вивчення впливу Другої світової війни на жителів України не нова, але залишається актуальною, адже, попри різноманітність досліджень, всі трагічні історії розглянути неможливо. Кожна історія навіть конкретної людини творить “велику” історію. Поки ще живе покоління людей, які пережили перепетії Другої світової війни, тому ми маємо унікальну можливість за допомогою методу усної історії почути інтерпретацію подій з уст безпосередніх свідків.

Бойко (Чичкан) Марія Юхимівна народилася 23 липня 1937 року в селі Луки (за паспортними даними в селі Максаки), Менського району, Чернігівської області. Народилася в сім'ї колгоспників. Батько Чичкан Юхим Федорович народився в селі Луки (жителі називають хутір Червоні Луки), мати Чичкан (Грінченко) Мотря Прокопівна, родом із Сидоровки. Марія Юхимівна закінчила 4 класи школи села Луки. До школи у Максаках не пішла, тому що потрібно було допомагати по господарству.

В 1963 році у віці 26-ти років вийшла заміж за Бойка Михайла Петровича. Дітей не мали. Марія з посмішкою на обличчі розповідає історію знайомства з чоловіком: “Луг убирали у Хуторі, а лісківські хлопці прийшли допомагати. Ми там співали під гармошку, танцювали. А я йому сподобалася. Він почав до мене залицятися. Миша був на рік старший, ніж я. Коли побралися, він прийшов до нас в прийми. Нас жило в хаті троє: мати, батько і я. Сестра Галя вийшла заміж раніше та жила вже у Херсоні. Батько саме добудовував нову хату, і після весілля ми перейшли вже у нове помешкання [1]”.

Працювала офіційно з 1955 до 1991 року. У Максаківському монастирі зробили ферму, тож 10 років Марія Юхимівна працювала там у курнику. Пізніше стали розводити гусей, допомагала чоловіку їх пасти. Потім перейшла

працювати до Лісківського колгоспу, спочатку працювала ланковою. Марія розповідає: “Працювали у ланці по 10 — 12 чоловік. У селі було 5 ланок. Потім працювала дояркою 5 років, годувала телят. У колгоспі я отримала травму, коли годувала телят, то руку пробила прутом, який не побачила у жолобі. Довго лікувалася, травма й зараз дає про себе знати [2]”.

У 1970 році отримала медаль “За доблесну працю. В ознаменування 100-річчя з дня народження Володимира Ілліча Леніна”. В 1980 році отримала медаль “Победитель социалистического соревнования”.

З 2008 року проживала в селі Луки — сама, чоловік помер. З 2015 року проживає у сестри чоловіка в селі Ліски, Менського району, Чернігівської області. Бабуся Марія говорить, що всі називають її Манькою або баба Маня.

Марія розповіла цікаву історію про свого батька: “Під час подій Другої світової війни батька на фронт не забрали, бо в нього були проблеми із зором та слухом. Він був направлений працювати на Донбас. Ми з мамою та сестрою все чекали, коли він повернеться, але його все не було. Матері, звісно, важко було підіймати на ноги двох малолітніх дітей. Одного разу люди сказали, що німці збираються бомбардувати наше село. Мати взяла нас малих та повела в поле, що поблизу Максаківського монастиря. Ми думали, що там перечекасмо. Не одні ми тоді залишили село, багато людей ховалися, щоб перечекати. Коли зрозуміли, що наш населений пункт бомбардувати не будуть, повернулися додому. Добре було, коли батько був вдома, він був завзятим риболовом. Часто додому приносив рибу. Найбільше я люблю рибу, в'ялену в печі. Потім до нас дійшли чутки, що батько знайшов на Донбасі нову сім'ю та там прижився. Він не хотів повертатися додому. Мати була неграмотною, вона навіть не розуміла, де знаходиться той Донбас. Вона дуже переживала, як самій виховувати двох дітей. Тоді мати попросила знайомого, щоб той поїхав та привіз її чоловіка, а натомість вона віддасть йому мале поросся. Сусіду вдалося привести батька додому. Ми з сестрою й зараз не знаємо, яку батько там мав сім'ю та чи були в нього діти. Мій батько помер 17 січня 1981 року [1]”. Звідси бачимо, що через післявоєнний брак чоловіків, жінка ладна була віддати все, що

мала, аби тільки повернути свого чоловіка додому.

Марія Юхимівна зазначає, що німці в їх селі не стояли, село не було окупованим. “Воєнні роки я пам'ятаю не дуже добре, бо була ще малою. Але мені на думці історія, коли через село гнали військовополонених німецьких солдат. Радянські солдати тоді залучали їх до роботи на полі. Жителям села було шкода полонених, тому на дорозі вони залишали хліб, картоплю-свинячку. Ми з матір'ю та сестрою Галею, теж залишали їм харчі. Проте, одного разу до нашої хати прийшов офіцер та заборонив годувати військовополонених. Мати боялася за нас, тому далі харчів вже не залишала”.

“Важко жилося після війни у 1946 році, село переживало голод. Багато людей виїхало до Примор'я. Приблизно 8 чоловік виїхало в той далекий регіон. Тоді “Макосинщина” [це поняття означає села Максаки, Луки — А. С.] опустіла. Повернулися до нашого села, коли налагодилася ситуація, тільки двоє, вони одружилися у хуторі [2]. Довго ми з сестрою згадували воєнні роки. Після того як батько повернувся до села, він став працювати воловником. Але коли він ходив рибалити, або їздив до Мени, то ми з сестрою пасли волів. Одного разу дивимося, а над полем, де ми пасли волів, літають літаки, ми злякалися, подумали, що бомбити будуть. Полягали в траву та й лежимо, перечікуємо. Коли літаки пролетіли, дивимося - не має вже волів, полякалися, що батько кричати буде. Кинулися шукати тварин. А воли вже пішли до Десни, коли знайшли їх, стали гнати додому, а воли тварини вперті, не слухають нас малих [1]”.

Події Другої світової війни зруйнували багато людських доль. Ті події закарбувалися в пам'яті навіки. Через призму досліджень усної історії, ми можемо дізнатися про ті “страшні” часи для українського народу.

Джерела та література

1. Бойко М. 1937 р.н., с.Червоні Луки, пенсіонер (інтерв'ю записано Стахурською А. 10.09.2016 р., зберігається в архіві автора)
2. Бойко М. 1937 р.н., с.Червоні Луки, пенсіонер (інтерв'ю записано Стахурською А. 07.05.2017 р., зберігається в архіві автора)